

TEOS eelnõu olulisemate piirangute proportsionaalsuse analüüs

**Eelnõu § 2 lg 3 – ohutus kui kõrgeim kaalutlus**

**1. Piirangu sobivus**

Säte tagab, et tuumaohutuse hindamist ei mõjutaks haldusmenetluse ökonoomia ega menetluskiirus ning et otsuste tegemisel oleks esikohal ohutusunõuete põhjalik ja täielik läbivaatamine.

– Eesmärk on vältida olukorda, kus menetluslikud kaalutlused survestavad ohutushinnangut liiga kiiresti tegema.

– Ohutuse määratlemine kõrgeima kaalutlusena juhib nii pädeva asutuse kui taotleja tegevust selliselt, et ohutus jääb alati otsustamise keskmesse.

→ **Piirang on sobiv**, sest tagab, et menetluse käigus ei võeta vastu otsuseid, mis võiksid ohustada tuumakäitise ohutust või avalikku huvi.

**2. Piirangu vajalikkus**

Leebem abinõu ei saavutaks sama ohutustaset.

– Üldised haldusmenetluse põhimõtted üksi ei välista riski, et kiire menetluse või ökonoomia taotlus vähendab ohutushinnangu põhjalikkust.

– Menetlustähtaegade paindlikkus või järelevalve tugevdamine ei oleks piisav alternatiiv, sest ilma selge ülimusliku sätestatud ohutuse prioriteedita võib tekkida kaalutlusviga, kus ohutust ei hinnata piisavalt süvitsi.

– Tuumaohutuse riskide iseloom nõuab selget ja ühemõttelist normi, mis välistab ohutuse allutamise mistahes muudele haldusmenetluse kaalutlustele.

→ **Piirang on vajalik**, sest puudub sama tõhus, kuid vähem koormav meede, mis tagaks ohutuse ülimuslikkuse igas menetluslikus olukorras.

**3. Piirangu mõõdukus**

Säte võib menetlusosalise jaoks tuua kaasa põhjalikuma ja pikema menetluse, kuid riive intensiivsus on mõõdukas ning õigustatud.

– Eesmärk on erakordselt kaalukas: vältida tuumaõnnetusi ja nende tagajärgi inimese tervisele, varale ja keskkonnale.

– Ohutuse ülimuslikkus ei piira ettevõtlust ega menetlusõigusi rohkem, kui on vajalik piisava ohutushinnangu tagamiseks.

– Piirang on tasakaalus, kuna see ei välista menetluse lõpuleviimist ega täiendada taotleja kohustusi ebamõistlikult – see üksnes kohustab tagama ohutuse põhjaliku ja prioriteetse hindamise.

→ **Piirang on mõõdukas**, sest ohutuse ülim kaal õigustab võimalikku menetlusliku koormuse suurenemist ning riive ei lähe kaugemale vältimatust.

**Eelnõu § 6 lg 3 – tuumkütusetsükli tegija vastutus**

**1. Piirangu sobivus**

Säte toetab otseselt tuumaohutuse peamist eesmärki: vältida olukorda, kus ohutusvastutus oleks killustatud, vahepealne või üleantav.

– Seletuskirja järgi on ohutus *katkematu protsess* kogu elukaare vältel ja käitaja kannab

tuumaohutuse

põhiriski.

– Vastutuse säilitamine ja mitteüleantavus tagab, et ohutusmeetmed ja riskijuhtimine on pidevalt ühe õiguse subjekti kanda.

→ **Piirang on sobiv**, sest aitab vältida ohutuslünki ning motiveerib käitajat järjepidevalt ohutust tagama.

## 2. Piirangu vajalikkus

Leebem abinõu ei saavutaks sama ohutustaset.

– Vastutuse sidumine üksnes loa kehtivusega jätkaks perioodid, mil ohutuse eest vastutajat poleks.

– Vastutuse üleandmine töövõtjatele või piiramine üksnes süüliste olukordadega ei sobi tuumasektori riskitaseme ja IAEA põhimõtetega, mille kohaselt *põhivastutus ohutuse eest on alati käitajal*.

– Riiklik järelevalve ei saa asendada käitaja sisemist ohutuskohustust.

→ **Piirang on vajalik**, sest sama tõhusat, kuid vähem koormavat alternatiivi ei ole.

## 3. Piirangu mõõdukus

Säte riivab ettevõtlusvabadust ja varalisi huve (vastutus kestab, ei ole üleantav), kuid:

– eesmärk on erakordselt kaalukas: vältida elu, tervise ja keskkonna pöördumatut kahjustamist tuumaõnnetuse korral;

– ohutus on seaduse üldpõhimõtte järgi **kõrgeim kaalutus** haldusmenetlustes.

– vastutusnorm on tasakaalustatud selgete loa- ja järelevalvemenetluste kaudu, mis tagavad, et ainult pädevad ja sobivad käitajad jõuavad tegevusetappi.

→ **Piirang on mõõdukas**, sest riive ei lähe kaugemale sellest, mis on tuumaohutuse tagamiseks vältimatult vajalik.

## Eelnõu § 10 ja § 11 – tuumakäitise asukoha eelvaliku ja hindamise piirangud

### 1. Piirangu sobivus

Sätete eesmärk on tagada, et tuumakäitise asukoht valitakse ja hinnatakse selliselt, et välistada kohad, mis ei vasta rahvusvahelistele tuumaohutuse ja tuumajulgeoleku standarditele<sup>1</sup> või millel on loomuosad riskid (nt geoloogilised, hüdroloogilised, meteoroloogilised, inimtekkelised riskid).

– § 10 nõuab asukoha eelvalikul konkreetsete ohutuskriteeriumide hindamist ja pädeva asutuse kooskõlastust, mis aitab vältida valikuid, mis oleksid ohutuse seisukohalt sobimatud.

– § 11 tagab, et asukohale koostatakse terviklik hindamisaruanne, mis käsitleb kõiki olulisi ohutust ja hädaolukorra lahendamist mõjutavaid tegureid.

→ **Piirangud on sobivad**, sest võimaldavad varakult välistada ebasobivad asukohad, tagavad läbipaistva ja põhjaliku hindamisprotsessi ning vähendavad tulevaste ohutus- ja julgeolekuriskide tekkimise tõenäosust.

### 2. Piirangu vajalikkus

Leebem meede ei oleks sama tõhus tuumaohutuse tagamisel.

---

<sup>1</sup> Siin ja edaspidi tähendab standard nii rahvusvahelist lepingut kui ka EL direktiivi või määruse nõuet ning IAEA juhiseid. Kõik need siduvad ja mittesiduvad normid moodustavad tuumaohutuse ja -julgeoleku raamistikku ning tagavad tuumakontrollimeetmete rakendamise.

- Tuumakäitise asukoht määrab suure osa käitise riskiprofiilist ning olulist osa riske ei ole võimalik hiljem tehnoloogiliselt kompenseerida. Seetõttu tuleb asukohavalikut hinnata juba varases etapis ja väga põhjalikult.
- Üldised planeerimisnormid ei tagaks seda, et kõik tuumaohutuse seisukohalt otsustavad tingimused (nt maavärinataluvus, üleujutusohud, avariipaanide rakendatavus, inimtekkelised ohud) saaksid siduvalt hinnatud.
- Leebem abinõu – näiteks asukoha üldisem sobivushinnang ilma kohustuslike kriteeriumideta või ilma TTJA kooskõlastuseta – annaks suurema otsustusvabaduse planeeringu koostajale, kuid ei tagaks sama ohutuse taset ega välistaks projekte, mille riskid on juba algtasemel liiga kõrged.
- Samuti ei oleks piisav, kui hindamine toimuks alles ehitusloa menetluses: varajase hindamise puudumine looks olukorra, kus olulised puudused avastatakse hilises etapis ja suure majandusliku kuluga.

→ **Piirangud on vajalikud**, sest puudub vähem intensiivne meede, mis tagaks sama põhjaliku ja siduva riskihindamise tuumakäitise asukoha valikul.

### 3. Piirangu mõõdukus

Sätete koormus väljendub eelkõige täiendavas analüüsi- ja kooskõlastamiskohustuses asukoha valikul ja planeeringu menetluses, kuid riive on mõõdukas ja põhjendatud.

- Eesmärk – tagada, et tuumakäitise asukoht ei seaks ohtu elanikkonda, keskkonda ega riigi julgeolekut – on erakordselt kaalukas.
- Kuigi asukoha eelvaliku ja hindamise nõuded võivad menetlust pikendada ja suurendada planeeri ja töömahtu, tagab põhjalik analüüs just selle, et hilisemates etappides ei tekiks pöördumatuid riske ega kulukaid menetluslikke tagasipöördumisi.
- Piirang ei välista konkreetse asukoha valikut, vaid nõuab selle valiku ohutuslikku põhjendamist ja riskide läbivaatamist.
- Nõuded on ette teada ja ühtsed kõigile võimalikele arendajatele; need ei sea kellelegi ülemääraseid kohustusi, mis pole seotud asukohavaliku ohutuskriteeriumidega.

→ **Piirang on mõõdukas**, sest riive (menetluskooormus ja kriteeriumide täitmise kohustus) ei ületa vältimatut ning eesmärgi – tuumaohutuse ja avaliku julgeoleku tagamise – kaalukus õigustab sellist sekkumist.

## Eelnõu § 12–14 – Eelhinnang

### 1. Piirangu sobivus

Eelhinnangu nõude eesmärk on hinnata varajases menetlusetapis, kas tuumakäitise ehitamist ja käitamist kavandav isik on piisavalt usaldusväärne, pädev ja võimeline tagama tuumaohutuse kogu elukaare jooksul.

- Sätte kohaselt hinnatakse taotleja organisatsioonilist, majanduslikku ja julgeolekualast sobivust juba enne ehitusloa menetluse algust.
- Positiivne eelhinnang on ehitusloa eelduseks, mis võimaldab ennetada olukordi, kus ebapädev või julgeolekuriski kandev isik jõuaks hilisematesse loamenetlustesse.
- § 14 annab pädevale asutusele õiguse eelhinnangust keelduda või see kehtetuks tunnistada, kui taotleja ei vasta nõuetele või ilmnevad ohutus- või julgeolekuriskid.

→ **Piirang on sobiv**, sest tagab, et tuumaobjektide arendust alustaksid üksnes sellised isikud, kes suudavad täita kõrge riskitasemega seotud ohutus- ja julgeolekukohustusi.

## 2. Püürangu vajalikkus

Leebem abinõu ei oleks sama tõhus tuumaohutuse ja riigi julgeoleku tagamiseks.

- Kui sobivust hinnataks alles ehitusloa või käitamisloa menetluses, tekiks oluline risk, et arendust alustab isik, kellel puudub tegelik suutlikkus täita ohutus- ja julgeoleku nõudeid. Hilisem keeldumine tooks kaasa märkimisväärsed kulusid, õiguslikku ebakindlust ja potentsiaalseid julgeolekuriske.
- Taotleja majandusliku, organisatsioonilise ja julgeolekualase tausta hindamist ei saa piisavalt asendada üksnes tehnilise ohutushindamisega – need riskid on olemuselt isikupõhised ning vajavad eraldi menetlust.
- Samuti ei oleks piisav alternatiiv üksnes järelevalvemenetluse tugevdamine, sest eelhinnangu eesmärk on välistada sobimatud taotlejad juba enne, kui neil tekib õigus jätkata arendustegevusega.
- Positiivne eelhindang loob eelduse, et hilisemad menetlused (ehitusluba, tuumaohutustuba) keskenduvad tehnilistele ja ohutusprotsessidele, mitte enam taotleja usaldusväärsusele.

→ **Püürang on vajalik**, sest puudub sama tõhus, kuid vähem koormav meede, mis võimaldaks teha sobivushinnangu piisavalt varases etapis ja välistaks ebapädevate taotlejate sisenemise loasüsteemi.

## 3. Püürangu mõõdukus

Eelhinnangu regulatsioon võib taotlejale kaasa tuua ulatusliku teabekohustuse ning võimaliku menetluse pikenemise, kuid riive on mõõdukas ja õigustatud.

- Eelhindang ei piira iseenesest tegevust, vaid seab tingimuse, et tuumaobjektide ehitamise ja käitamise kavandamisega saab jätkata üksnes isik, kes on suuteline tagama kõrgetasemelist ohutust ja julgeolekut.
- Eesmärk on erakordselt kaalukas: välistada juba algfaasis riske, mis võivad mõjutada tuumaohutust, riigi julgeolekut, rahvusvaheliste kohustuste täitmist ning suure avalikkuse huviga seotud valdkonna usaldusväärsust.
- Riive intensiivsust vähendab asjaolu, et eelhindang on ühekordne loaeelne filter ning taotlejal on selged kriteeriumid, mille alusel sobivust hinnatakse.
- Säte on tasakaalus, kuna see loob läbipaistvad otsustusalsused, võimaldab negatiivse eelhinnangu korral vältida tarbetuid kulusi ning annab taotlejale varase signaali oma võimekuse ja sobivuse parandamiseks.

→ **Püürang on mõõdukas**, sest ohutuse ja julgeoleku äärmiselt kaalukas eesmärk kaalub üles taotlejale tekkiva menetlusliku ja haldusliku koormuse.

## Eelnõu § 15–19 – tuumaohutustõuded ehitamisel ja ehitusaegne järelevalve

### 1. Püürangu sobivus

Sätete eesmärk on tagada, et tuumakäitise projekteerimine, ehitus ja ehitusaegne tegevus vastavad rahvusvahelistele tuumaohutuse standarditele ning et pädev asutus kontrollib ehituse vastavust kõigis etappides.

- § 15 kehtestab ehituslikud ohutustõuded, sealhulgas kohustuse kasutada tõendatud tehnoloogiat ja järgida rahvusvahelisi standardeid, mis vähendab projekteerimis- ja ehitusvigade tõenäosust.
- § 16 nõuab põhjalikku tuumaohutushinnangut enne ehitusloa andmist, mis tagab, et ehitamise tehnilised lahendused on ohutud juba enne tööde algust.
- § 19 tagab ehitusaegse järelevalve, mis võimaldab avastada kõrvalekaldeid ja rikkumisi reaalsajas ning vajadusel tööd peatada või suunata ümber.

– Ehitusetapp on kriitilise tähtsusega, sest selles tehakse otsused, mis määravad käitise ohutustaseme kogu elukaareks.

→ **Piirangud on sobivad**, sest toetavad otseselt eesmärki tagada tuumakäitise ohutus ning ennetada ehitusetapis riske, mida hiljem ei ole võimalik või on väga kulukas kõrvaldada.

## 2. Piirangu vajalikkus

Leebemad abinõud ei tagaks sama ohutustaset.

- Tuumakäitise ohutus sõltub suurel määral ehitusprotsessi kvaliteedist; ehituses tehtud vead võivad jääda varjatuks ja avalduda alles käitamisel. Ilma ulatuslike ohutusnõuete ja järelevalvemehhanismidega ei oleks võimalik riske piisavalt maandada.
- Ilma § 15 kohastest tehnilistest nõuetest (nt tõendatud tehnoloogia, standardite rakendamine) võiks ehitaja kasutada lahendusi, mille ohutus pole piisavalt tõendatud, mis oleks lubamatu kõrge riskitasemega rajatise puhul.
- Ilma § 16 tuumaohutushinnanguta antud ehitusluba looks olukorra, kus ehitust alustatakse ilma teadmata, kas projekt tervikuna on tuumaohutuse seisukohalt piisav.
- Ilma § 19 pädeva asutuse järelevalveta ei oleks võimalik tagada ehituslike nõuete järgimist ega tuvastada vigu või rikkumisi enne, kui need muutuvad pöördumatuks.
- Asendamine üksnes iseregulatsiooniga või standardsete ehitusjärelevalve reeglitega (nt ehitusseadustiku üldine kontroll) ei oleks piisav, sest need ei arvesta tuumakäitise eripärast tulenevaid riske ja tehnilisi nõudeid.

→ **Piirangud on vajalikud**, sest puudub vähem koormav, kuid sama tõhus meede, mis tagaks tuumaehitiste ehitusetapi ohutuse ja läbipaistvuse rahvusvahelisel nõutud tasemel.

## 3. Piirangu mõõdukus

Sätete koormus väljendub nii ehitajale kui tulevasele käitajale lisanduvates kohustustes – põhjalik dokumentatsioon, standardite järgimine, tihe järelevalve ning võimalikud etapi peatamised. Kuid riive on mõõdukas ja õigustatud.

- Eesmärk on erakordselt kaalukas: tagada tuumakäitise konstruktiivne ja tehniline ohutus, vältida ehitusvigu ning kaitsta elu, tervist ja keskkonda.
- Ehitaja tegevust ei keelata ega põhjendamatult ei piirata – kuid tehnilised valikud ja ehitusprotsess peavad olema ohutud ning kontrollitavad.
- Ehitusaegne järelevalve ei takista ehitust, vaid tagab, et see toimub nõuetele vastavalt. Kõrvalekallete korral on järelevalvemeetmed (nt töö peatamine või kooskõlastuse andmisest keeldumine) proportsionaalsed tuvastatud ohuga.
- Koormus on tasakaalus sellega, et nõuded on selgelt normeeritud, etapid ette teada ja järelevalve keskendub ohutuse seisukohast olulistele tegevustele.
- Majanduslikud ja ajalised mõjud ei ületa tuumaohutuse prioriteetsust, arvestades ehitusetapis tehtud vigade pöördumatuid tagajärgi.

→ **Piirang on mõõdukas**, sest sätestatud kohustused ei lähe kaugemale sellest, mis on vältimatult vajalik tuumaehitise ohutuks ja nõuetele vastavaks rajamiseks.

## Eelnõu § 21–26 – tuumaohutusloa menetluse raamistik

### 1. Piirangu sobivus

Sätete eesmärk on luua tuumaohutusloa andmiseks selline menetlusraamistik, mis tagab tuumakäitise tehnilise, organisatsioonilise ja ohutuslike eelduste põhjaliku kontrolli enne katsetamise, käitamise või dekomissioneerimisega alustamist.

- see alajaotis sätestab loa taotlemise alused ja kohustuse esitada ohutusega seotud ulatuslik dokumentatsioon, mis võimaldab pädeval asutusel hinnata käitaja võimet täita tuumaohutuse nõudeid.
- sätted tagavad menetluse läbipaistvuse ja terviklikkuse, sh pädeva asutuse sõltumatu hindamise, teiste asutuste kaasamise ja vajadusel menetluse peatamise, kui ohutusalane info on puudulik.
- sätted võimaldavad pädeval asutusel andmeid kontrollida, nõuda täiendusi ning tagada, et loamenetlus ei liigu edasi enne, kui kõik ohutuskriteeriumid on täidetud.

→ **Piirangud on sobivad**, sest need tagavad, et tuumaohutusloa saab üksnes selline käitaja, kelle tegevus vastab rahvusvaheliselt nõutud ohutustasemele, ning et menetlus ei jõua otsuseni enne, kui ohutuse tagamine on veenvalt tõendatud.

## 2. Piirangu vajalikkus

Leebem meede ei tagaks sama ohutustaset ega väldiks riske, mis võivad kaasneda ebapiisavalt kontrollitud loamenetlusega.

- Tuumaohutusloa menetluses hinnatakse kogu käitise valmisolekut ohutuks tegutsemiseks. Nõutavad dokumendid (ohutusuanded, süsteemide kirjeldused, töökorraldus, personalipädevus) ei ole asendatavad ühegi lühema ega vähem detailse menetluslahendusega.
- Üldine haldusmenetlus (HMS) oma üldpõhimõtete ja tõendamisraamistikuga ei ole piisav – tuumaohutuse eripära nõuab kohustuslikku dokumentatsiooni, riskihinnanguid ja sõltumatut ekspertiisi.
- Menetluse peatamise või täiendavate andmete nõudmise võimalus (§ 24–27) on vajalik, sest tuumaohutuse seisukohalt ei ole lubatav anda luba puuduliku info põhjal.
- Leebem alternatiiv – nt standardiseeritud taotlus ilma pädeva asutuse sisulise hindamisvõimaluseta – looks lubamatu riski, et loamenetlus muutub formaalseks ning ohutusküsimusi hinnatakse pealiskaudselt.
- Sellist loamenetluse süsteemi ei ole võimalik saavutada ka tagantjärele järelevalvega: unikaalne riskiprofiil nõuab põhjalikku kontrolli enne tegevuse alustamist.

→ **Piirangud on vajalikud**, sest puudub sama tõhus, kuid vähem koormav meede, mis tagaks käitaja ja käitise ohutusvalmiduse täieliku ja usaldusväärse hindamise enne tegevuse alustamist.

## 3. Piirangu mõõdukus

Tuumaohutusloa menetlusega seotud kohustused (mahukas dokumentatsioon, mitmeastmeline hindamine, võimalikud täiendavad nõuded) võivad olla taotlejale koormavad, kuid riive on proportsionaalne ja tasakaalus.

- Eesmärk on erakordselt kaalukas: tuumaohutuse tagamine enne võimaliku ohu realiseerumist. Loa puudulik andmine võib viia avariisituatsioonini, mille tagajärjed on võrreldamatult suuremad kui menetluslik koormus.
- Riive intensiivsust vähendab, et menetluse kohustused on ette teada, selgelt normeeritud ning eristatud muude lubade andmise protsessidest.
- Menetlus ei keela käitamise alustamist lõplikult, vaid seab tingimuseks ohutustõenduse esitamist ja kontrolli, mis on rahvusvaheliselt nõutud standard tuumajaamade käitamise eel.
- Taotleja huve kaitseb asjaolu, et menetlus on struktureeritud, dokumenteeritud ja võimaldab vajadusel puudusi parandada, mitte ei lõpe automaatselt keeldumisega.
- Kulud ja ajakulu, mis kaasnevad dokumentatsiooni koostamise ja kontrolliga, ei ületa mõistlikkuse piiri, arvestades tegevusega kaasnevat erakordselt suurt riski.

→ **Piirang on mõõdukas**, sest tuumaohutusloa menetluse põhjalikkus ja kontrollimehhanismid ei lähe kaugemale sellest, mis on vältimatult vajalik ohutuse tagamiseks nii käitaja, töötajate kui ka avalikkuse kaitseks.

## **Eelnõu § 29 – dokumentide uuendamine ja kooskõlastamine, tegevuse kooskõlastamine ning muudatustest teavitamine**

### **1. Piirangu sobivus**

Sätte eesmärk on tagada, et kõik tuumakäitise ohutust mõjutavad muudatused—nii dokumentatsioonis, süsteemides, töökorralduses kui käitamispraktikas—on pädeva asutuse kontrolli all ning ajakohastatud vastavalt tegelikele tingimustele.

- Kohustus uuendada ja kooskõlastada muudatusi väldib olukorda, kus käitaja rakendab tegevusi või muudab süsteeme viisil, mis võib halvendada tuumaohutust või ohustada järelevalvet teostamist.
- Kooskõlastamisnõue tagab, et pädev asutus hindab muudatuse mõju ohutusele enne selle rakendamist.
- Lihtsustatud teavitamiskohustus madala riskiga muudatuste puhul võimaldab keskenduda ohutuslikult olulistele muutustele ning hoiab järelevalvet proportsionaalsena.

→ **Piirang on sobiv**, sest tagab, et tuumakäitise ohutus ei halvene ega ole mõjutatud kontrollimata või hindamata muudatustest ning et järelevalveasutus omab ülevaadet käitise seisundist ja muudatustest reaalselt.

### **2. Piirangu vajalikkus**

Leebem meede ei oleks sama tõhus tuumaohutuse tagamisel ega riskide kontrolli all hoidmisel.

- Muudatuse kooskõlastamine alles pärast selle rakendamist (tagantjärele kontroll) ei välistaks olukorda, kus ohutust mõjutav muudatus põhjustab juba riski suurenemise või süsteemide tõrke.
- Jätta muudatused üksnes käitaja sisekontrolli hooleks ei oleks piisav, sest tuumaohutuse rahvusvaheline raamistik eeldab sõltumatut reguleeriva asutuse järelevalvet igas olulises muudatuses.
- Ilma kohustusliku dokumentatsiooni uuendamiseta ei saaks pädev asutus tugineda kehtivatele ja täpsetele ohutusalustele dokumentidele (nt käitamisprotseduurid).
- Lihtsustatud teavitamiskohustuse kasutamine kõikidel juhtudel (ehk loovutada kooskõlastusnõue täielikult) oleks ohutuse seisukohalt ebapiisav, kuna mitmed muudatused—sh süsteemide või protseduuride ümberkujundamine—võivad avaldada olulist mõju ohutusele.

→ **Piirang on vajalik**, sest puudub vähem koormav, kuid sama tõhus meede, mis tagaks muudatuste süsteemse hindamise, riskide kontrolli ning käitise dokumentatsiooni ajakohasuse.

### **3. Piirangu mõõdukus**

Säte toob käitajale kaasa kohustuse teavitada, uuendada dokumenti ja kooskõlastada muudatusi, mis võib suurendada halduskoormust. Riive on siiski mõõdukas ja selgelt põhjendatud.

- Eesmärk on erakordselt kaalukas: tagada, et iga muudatus tuumakäitise tehnilises, organisatsioonilises või ohutusstruktuuris säilitab või parandab ohutust.
- Piirang ei takista tegevuste jätkamist, vaid nõuab, et ohutuslikult olulised muudatused hinnatakse enne nende jõustumist.
- Säte ise on riskipõhine:
  - olulised muudatused → kooskõlastus,
  - vähese mõjuga muudatused → teavitamine,

- mitteolulised muudatused → ei anna järelevalveasutusele ega käitajale ebaproportsionaalset lisakoormust.
  - Käitaja õigusi tasakaalustab õigusselgus – kooskõlastuse vajadus sõltub muudatuse mõjust ohutusele, mitte muudatuse vormilisest sisust.
  - Majanduslik ja halduslik koormus on põhjendatud, kuna kooskõlastusnõude puudumine looks reaalse oht, et ohutust mõjutavad muutused jäävad reguleeriva asutuse kontrollist kõrvale.

→ Piirang on mõõdukas, sest see ei lähe kaugemale vältimatust ning on proportsionaalne tuumaohutuse tagamise eesmärgi erakordse kaaluga.

## **Eelnõu § 30 – järelevalve tuumaohutusloa omaja tegevuse üle**

### **1. Piirangu sobivus**

Sätte eesmärk on tagada, et tuumaohutusloa omaja järgib katkematult kõiki ohutusnõudeid ning et pädeval asutusel oleks tegelik õigus kontrollida käitaja tegevust, dokumente, süsteeme, töökorraldust ja ohutusprotsesse.

- Järelevalve võimaldab avastada kõrvalekaldeid või puudusi enne, kui need võivad avalduda avarii või intsidendina.
- Juurdepääsu- ja teabepäringute õigused tagavad, et pädev asutus saab hinnata käitise tegelikku ohutuspraktikat, mitte üksnes dokumenteeritud andmeid.
- Regulaarne ja riskipõhine järelevalve tagab kõrge ohutustaseme säilimise kogu käitamise vältel, mitte üksnes loa andmise hetkel.

→ **Piirang on sobiv**, sest see võimaldab tuvastada ja ennetada ohutusriske ning tagab, et käitaja tegelik tegevus vastab tuumaohutuse nõuetele.

### **2. Piirangu vajalikkus**

Leebem meede ei oleks sama tõhus tuumaohutuse ega avaliku ohutuse tagamiseks.

- Tuumakäitise riskid on olemuselt sellised, et pelgalt loa andmise hetkel tehtud kontroll ei taga ohutust kogu elukaare jooksul – järelevalveta võiks tegevuses toimuda olulisi kõrvalekaldeid.
- Järelevalve ei saa toimuda üksnes käitaja enda sisekontrolli kaudu, sest rahvusvaheliste normide järgi peab tuumaohutust tagama sõltumatu regulatiivne asutus.
- Tagantjärele reageerimine (nt ainult rikkumiste tuvastamine) ei ole piisav – tuumaohutuses peab ennetus olema esmane vahend.
- Leebem variant, nagu üksnes dokumentide perioodiline kontroll ilma territooriumile juurdepääsuta, ei võimaldaks tuvastada tegelikku seisukorda ega hinnata ohutuse toimivust praktikas.

→ **Piirang on väga vajalik**, kuna puudub vähem koormav, kuid samavõrd tõhus meede, mis tagaks, et käitaja tegevus vastab kogu aeg ohutusnõuetele ja riskid on kontrolli all ning välditakse avariid või intsidenti.

### **3. Piirangu mõõdukus**

Järelevalve võib tekitada käitajale halduslikku ja korralduslikku koormust, kuid see koormus on mõõdukas ja selgelt põhjendatud.

- Eesmärk on erakordselt kaalukas: tagada pidev tuumaohutus ning kaitsta elu, tervist ja keskkonda.
- Järelevalve ei peata tegevust ega sekku põhjendamatult – see annab pädevale asutusele üksnes vajalikud vahendid ohutuse kontrollimiseks.
- Riive ei ületa vältimatut:



- järelevalve tegevused on seotud üksnes ohutuse tagamisega,
- need on riskipõhised ja dokumenteeritud,
- pädeva asutuse meetmed on proportsionaalsed tuvastatud riskiga.  
– Kaitaja huve kaitseb see, et järelevalve on õiguslikult raamitud, mitte meelevaldne, ning kaitaja saab esitada selgitusi, täita ettekirjutusi ja vaidlustada toiminguid.

→ **Piirang on mõõdukas**, sest järelevalve on vältimatu osa tuumaohutusest ning selle intensiivsus ei ületa seda, mis on vajalik kõrge riskiga tegevuse ohutuks jätkamiseks.

## **Eelnõu § 31–44 – tuumaohutuslubade süsteem kaitise töö katsetamiseks ja korraliseks käitamiseks (koos lisadokumentide nõuetega)**

### **1. Piirangu sobivus**

Sätete eesmärk on tagada, et tuumakäitis ei jõua katsetamis- ega käitamiskaasi enne, kui pädev asutus on kontrollinud kõiki ohutuse seisukohast olulisi süsteeme, protseduure, dokumente ja ressursse.

– katsetamisloa taotlemise eeldused tagavad, et käitis on testimiseks ohutult ette valmistatud, sealhulgas tehnosüsteemide valmisolek, ohutusprotseduuride kehtestamine ning isikkoosseisu pädevus.

– nõuded osalise ja korralise käitamiskaasi andmiseks ning kohustus esitada põhjalik, ajakohane ja tõenduspõhine dokumentatsioon käitamise ohutuse kohta on oluline igakülgselt eelkontrolliks enne loa andmist.

– Lisadokumentide (nt katsetusprogramm, ohutusaruanne, töökorraldus, hädaolukorra lahendamise kava) esitamine tagab, et pädev asutus hindab kaitise valmisolekut terviklikult, mitte üksikute aspektide kaupa.

– sätted, mis reguleerivad korduva ohutushindamise, aruandluse ja dokumentatsiooni ajakohastamise kohustusi, mis on vajalikud käitamise jätkuva ohutuse tagamiseks.

→ **Piirangud on sobivad**, sest need loovad selge, mitmeastmelise kontrollisüsteemi, mis tagab, et tuumakäitist ei katsetata ega käitata enne, kui ohutuse eeldused on veenvalt tõendatud ja kontrollitud.

### **2. Piirangu vajalikkus**

Leebem abinõu ei tagaks sama tasemega tuumaohutust ega välistaks riske, mis kaasneksid ebapiisava kontrolliga käitamiseelsetes etappides.

– Tuumakäitis muutub ohtlikuks alles siis, kui seda hakatakse katsetama – seega peab katsetusloa menetlus olema sama põhjalik kui käitamiskaasi menetlus. Ilma katsetusprogrammi, süsteemide valmiduse ja ohutusprotseduuride kontrollita ei ole võimalik hinnata, kas katsete käigus tekivad riskid on juhitavad.

– Ilma osalise ja korralise käitamiskaasi selgete tingimusteta võiks kaitise valmidust hinnata vaid ühekordselt, mis ei ole rahvusvaheliste ohutusstandarditega kooskõlas. Katsetuste tulemused, töökorraldus ja ohutusprotsessid tuleb hinnata järk-järgult.

– Ilma lisadokumentide nõudeta (ohutusaruanded, riskianalüüsid, juhtimissüsteemi tõendamine, personalipädevuse hindamine) ei suudaks pädev asutus hinnata tegelikku riski ega käitamise valmisolekut.

– Leebem meede, nagu üksik koondluba ilma etappideta, looks olukorra, kus olulised ohutusküsimused jäävad hindamata ning riskid võivad ilmuda alles reaalses tööfaasis.

→ **Piirangud on vajalikud**, sest puudub sama tõhus, kuid vähem koormav alternatiiv, mis tagaks kõikide käitamiseelse ja käitamisperioodi ohutusaspektide etapiviisilise kontrolli ning välistaks oluliste riskide varjulejäämise.

### 3. Piirangu mõõdukus

Käitajale kaasneb märkimisväärne halduslik ja tehniline koormus (mahukas dokumentatsioon, kooskõlastused, katsetusprogrammid, korduvad ohutushinnangud), kuid riive on mõõdukas ja kaalukalt põhjendatud.

– Eesmärk on erakordselt oluline: tagada, et tuumaenergia tootmine oleks ohutu ja kontrollitav kõigis töotsükli etappides. Riski realiseerumisel võivad tagajärjed olla pöördumatud ja üle riigipiiride ulatuvad – ühiskond ja keskkond ei talu tuumaõnnetusega kaasnevat kahju.

– Tuumaohutus nõuab mitmeastmelist kontrolli: katsetamisfaasis ilmnevad võimalikud süsteemitõrked, käitamisfaasi ohutus sõltub katsetusandmetest ja töökorralduse toimivusest.

– Etapid (katsetusluba, osaline käitamisluba, korraline käitamisluba) on loogiliselt järjestatud ning annavad käitajale võimaluse puudusi järk-järgult parandada. See vähendab koormust võrreldes olukorraga, kus kõik nõuded tuleks täita korraga ühe loa taotlemisel.

– Dokumentide nõuded ei ole meelevaldsed – need lähtuvad rahvusvahelistest standarditest (IAEA GSR Part 4, SSG-61, SSR-2/1) ning vastavad tavapärasele tuumaregulatiivsele praktikale.

– Käitaja õigusi ei piirata rohkem, kui on vajalik kriitiliste ohutusaspektide kontrollimiseks ning järelevalve on selgete kriteeriumide ja menetlusnormidega raamitud.

→ **Piirang on mõõdukas**, sest see ei lähe kaugemale vältimatust ning tagab ohutuse taseme, mida tuumatööstuse olemus ja riskitase nõuavad.

### Eelnõu § 45–48 – tuumakäitise dekomissioneerimine

#### 1. Piirangu sobivus

Sätete eesmärk on tagada, et tuumakäitise alaline kasutamise lõpetamine toimuks viisil, mis välistab kiirgus- ja tuumaohutusohud ning tagab, et käitise territoorium ei kujuta pärast sulgemist ohtu inimesele ega keskkonnale.

– regulatsioon nõuab dekomissioneerimisloa taotlemisel põhjalikku dekomissioneerimiskava ja kulude prognoosi, mis tagab, et tegevused on läbimõeldud ja rahaliselt kaetud.

– sätestatakse kohustused saastuse kaardistamiseks, jäätmete ohutuks käitlemiseks, ohtlike konstruktsioonide demonteerimiseks ning radioloogiliseks seireks, mis on vajalikud ohutu lammutamise tagamiseks.

– sätted võimaldavad pädeval asutusel kontrollida, kas dekomissioneerimise tegevused vastavad ohutusnõuetele, ja keelduda loa andmisest või tegevuste lõpetamisest, kuni ohutus on tagatud.

→ **Piirangud on sobivad**, sest need tagavad, et dekomissioneerimine ei ohusta avalikkust, keskkonda ega tuumaohutust ning toimub kontrollitud, läbipaistvas ja ohutusele keskendunud protsessis.

#### 2. Piirangu vajalikkus

Leebem meede ei oleks sama tõhus tuumaohutuse tagamisel ega riski maandamisel, mis kaasneb käitise lammutamise ja saastuse kõrvaldamisega.

– Tuumakäitise sulgemine on kõrge riskiga tehniline tegevus, mille käigus tuleb eemaldada ja käidelda radioaktiivset materjali ning demonteerida süsteeme, mis võivad olla saastunud. Ilma siduva dekomissioneerimisloata ei oleks võimalik tagada tegevuste ohutust ega riskide terviklikku hindamist.

– Dekomissioneerimise rahastamine nõuab etteplaneerimist; ilma kohustusliku kulude prognoosi ja rahaliste tagatisteta tekiks reaalne risk, et riik või avalikkus jääb kandma

lammutamise ja järelhoolduse kulusid.

- Üldine ehitusseadustiku lammutusloa süsteem ei ole piisav, sest see ei hõlma kiirgusohutuse, tuumajäätmete käitlemise ega radioloogilise seire eripära.
- Ilma kohaste tehniliste ja ohutusnõueteta jääksid kontrollimata kriitilised tegevused, nagu saastuse eemaldamine, konstruktsioonide radioloogiline puhastamine ja jäätmete ohutu käitlus, mis võivad põhjustada keskkonna- või terviseriske.
- Dekomissioneerimise lõpetamine ilma pädeva asutuse kontrollita jätkaks võimaluse, et ala vabastatakse kasutuseks enne, kui see on tegelikult ohutu.

→ **Piirangud on vajalikud**, sest puudub vähem koormav, kuid sama tõhus meede, mis tagaks dekomissioneerimise ohutuse ja tuumajäätmete nõuetekohase käitlemise.

### 3. Piirangu mõõdukus

Sätete kohustused (detailne planeerimine, põhjalik dokumentatsioon, radioloogiline seire, jäätmekäitluse korraldus, pädeva asutuse mitmeastmeline kontroll) toovad käitajale kaasa suure haldusliku ja tehnilise koormuse, kuid riive on mõõdukas ja põhjendatud.

- Dekomissioneerimise eesmärk on alaliselt eemaldada tuumakäitisega seotud riskid nii käitamise lõpetamise hetkel kui ka tulevikus; see on avaliku huvi seisukohalt erakordselt kaalukas.
- Kuigi kohustused on mahukad, on need vältimatud, sest tuumajäätmete käitlemine ja saastuse kõrvaldamine peavad olema täielikult kontrollitud ning dokumenteeritud.
- Riive intensiivsust vähendab asjaolu, et nõuded ja menetlus on ette teada ning tuginevad rahvusvahelistele standarditele (IAEA GSR Part 6).
- Regulatsioon ei takista käitise sulgemist, vaid tagab, et see toimub ohutusnõudeid järgides ning et läbitakse etapid, mis kinnitavad ala ohutust enne selle vabastamist edasiseks kasutuseks.
- Alternatiiv – lubada lammutamist ilma rangete ohutus- ja dokumenteerimiskohustusteta – oleks proportsionaalselt palju ohtlikum, kuna saastunud elementide väärkäitlus võib põhjustada kiirgusinsidende ja keskkonnakahju.

→ **Piirang on mõõdukas**, sest koormus ei ületa vältimatut ning on täielikult õigustatud tuumaobjekti ohutu sulgemisega kaasnevate kõrgete riskide tõttu.

## Eelnõu § 66–68 – menetlus- ja järelevalvetasud

### 1. Piirangu sobivus

Sätete eesmärk on tagada, et tuumaohutuslubade menetlemise ja järelevalvega seotud kulud ei jää üldise maksumaksja kanda, vaid langevad tegevust kavandavale või teostavale isikule, kes põhjustab vajaduse selliste kulude tekkeks.

- § 67 kehtestab menetlustasude maksmise kohustuse, mis võimaldab katta pädeva asutuse tehtavat sisulist hindamist, ekspertiise ja dokumentide analüüsi.
- § 66 ja 68 näevad ette järelevalvetasud, mis võimaldavad teostada sõltumatut kontrolli käitaja tegevuse üle ning tagavad, et järelevalve on pidevalt rahastatud ja toimiv.
- Tasusüsteem tagab, et pädev asutus ei sõltu menetlusosaliste vabatahtlikest panustest, ning loob stabiilse ressursibaasi ohutusülesannete täitmiseks.

→ **Piirang on sobiv**, sest kulude sidumine tuumaenergia kasutaja tegevusega toetab saastaja- ja tekitaja-põhimõtet ning tagab ohutusfunktsioonide toimimise ilma üldist maksubaasi koormamata.

## 2. Piirangu vajalikkus

Leebem meede ei oleks sama tõhus tuumaohutuse tagamiseks ega kulude õiglaseks jaotamiseks.

– Jätta menetlus- ja järelevalvetoimingud riigi üldise eelarve õlgadele koormaks avalikkust ja looks olukorra, kus väga kõrge riskiga tegevuse kontrolli kannab ainult ühiskond.

– Kulude katmine üksnes üldise tulubaasi kaudu seaks ohtu järelevalve sõltumatuse ja stabiilsuse, eriti olukorras, kus riigieelarvelised vahendid kõiguvad.

– Leebem lahendus—nt üksnes minimaalne tasu või tasud ainult teatud menetlusetappides—ei kataks vajalikku ekspertiisi, kontrolli, auditite ja analüüside kulusid, mis on tuumasektori puhul vältimatud.

– Tasude puudumine või nende märkimisväärne vähendamine looks majandusliku moonutuse, kus muud riiklikult reguleeritud valdkonnad (nt konkurentsi või lennunduse järelevalve) kannavad oma kulud, kuid tuumaohutuse erakordselt kulukas järelevalve oleks „tasuta“.

→ **Piirang on vajalik**, sest puudub vähem koormav, kuid sama tõhus vahend tagamaks, et kulud, mis tekivad üksnes tuumaenergia kasutuse tõttu, ei lange üksnes maksumaksja kanda ning et järelevalve on rahaliselt jätkusuutlik.

## 3. Piirangu mõõdukus

Tasude võtmine riivab ettevõtja majandus- ja ettevõtlusvabadust, kuid riive on mõõdukas ning selgelt põhjendatud.

– Tasud on seotud konkreetsete toimingute ja kulude katmisega; need ei ole karistuslikud ega ebamõistlikult suured, vaid lähtuvad tegelikust töömahust nii menetlemisel kui järelevalvel.

– Riive intensiivsust vähendab see, et tasud on prognoositavad, õigusaktis ette nähtud ning selgete põhimõtete alusel diferentseeritud (nt tegevuse ulatusest, etappidest või kulupõhisusest).

– Eesmärk on äärmiselt kaalukas: tagada, et ohutusfunktsioonid ei nõrgeneks rahastuse nappuse tõttu ning et järelevalveasutusel oleksid ressursid täita oma põhiseaduslikku ja rahvusvahelistest kohustustest tulenevat rolli.

– Tasude puudumine looks ebavõrdse olukorra teiste regulatiivvaldkondadega ning asetaks tuumasektori põhjendamatult soodsasse positsiooni.

– Tasud ei takista tegevuse alustamist ega jätkamist; need katavad üksnes avaliku sektori tehtud töö kulu ning on seetõttu proportsionaalsed ega lähe kaugemale vältimatust. → **Piirang on mõõdukas**, sest tasude rakendamine ei ületa vältimatut ulatust ning on õigustatud tuumaohutuse, avaliku turvalisuse ja järelevalve jätkusuutlikkuse eesmärkidega.

## Eelnõu § 69 – dekomissioneerimisreserv ja -fond

### 1. Piirangu sobivus

Sätte eesmärk on tagada, et tuumakäitise dekomissioneerimisega seotud kulud ei jää riigi ega maksumaksja kanda ning et käitaja kogub kogu käitamisperioodi jooksul piisavad vahendid käitise ohutuks lammutamiseks, saastuse kõrvaldamiseks ja jäätmete käitlemiseks.

– Kohustus moodustada dekomissioneerimisreserv ja teha makseid dekomissioneerimisfondi tagab, et vajalikud rahalised vahendid on olemas just ajal, mil need muutuvad vältimatuks.

– Fondi kasutamise reeglistik ja pädeva asutuse järelevalve tagavad, et vahendeid kasutatakse üksnes dekomissioneerimise eesmärkidel.

– Pikajalise kogumise mehhanism vähendab riski, et käitaja majanduslik seis halveneb hetkel, mil dekomissioneerimine muutub vajalikuks, mis muidu võiks viia ohutus- ja keskkonnamarkide realiseerumiseni.

→ **Piirang on sobiv**, sest see toetab otseselt eesmärgi tagada dekomissioneerimise rahastamine ilma, et see jääks avaliku sektori kanda ning ennetab olukordi, kus ohutus ei ole tagatud vahendite puudumise tõttu.

## **2. Piirangu vajalikkus**

Leebem meede ei tagaks sama tõhusat dekomissioneerimise kulude katmist ega väldiks riski, et käitaja ei suuda kohustusi täita.

- Dekomissioneerimine on pikaajaline, kulukas ja tehniliselt keerukas protsess; ühestki alternatiivsest rahastamismehhanismist (nt käitaja hilisem üldkohustuslik makse, kindlustus või laenuraha) ei piisa, kui käitaja ei ole majanduslikult jätkusuutlik või kui riski realiseerumise ajal puuduvad vajalikud vahendid.
- Reservi või fondi loomisest loobumine jätkaks riigile ja avalikkusele rahalise riski, mida on rahvusvaheliste standardite kohaselt vaja vältida.
- Dekomissioneerimise rahastamine alles tegevuse lõppfaasis looks ohu, et vahendeid ei koguta piisavalt või et käitaja lõpetab tegevuse enne, kui kohustused on täidetud.
- Leebem alternatiiv—nt üksnes reserv, kuid mitte sõltumatu fond—ei tagaks sama taset rahalises turvalisuses ega vähendaks riski, et vahendeid kasutatakse muudel eesmärkidel.

→ **Piirang on vajalik**, sest puudub vähem koormav, kuid samaväärselt tõhus meede dekomissioneerimise kulude pikaajaliseks ja turvaliseks katmiseks.

## **3. Piirangu mõõdukus**

Reservi ja fondi moodustamise kohustus toob käitajale kaasa märkimisväärse rahalise koormuse, kuid riive on mõõdukas ning selgelt põhjendatud.

- Eesmärk on erakordselt kaalukas: tagada, et dekomissioneerimine, radioaktiivsete jäätmete käitlus ja keskkonna taastamine ei jää ühiskonna kanda.
- Kuigi maksed fondi mõjutavad käitaja rahavoogu ja investeerimisvõimekust, on see koormus hajutatud kogu käitamistsükli peale, mis muudab selle mõistlikult talutavaks.
- Rahalise reservi loomine ei piira käitaja tegevust ega takista käitamist, vaid tagab, et kohustused täidetakse tulevikus ohutult ja ilma üllatuslike rahaliste tagajärgedeta.
- Sätted on prognoositavad ja läbipaistvad: käitaja teab juba enne käitamist, et dekomissioneerimisfondi maksed on vältimatu osa tuumakäitise elukaarest.
- Võrreldes võimalike tagajärgedega—nt saastuse jäämine likvideerimata, oht keskkonnale, kulude üleminek riigile—on käitajale seatud rahaline kohustus mõõdukas.

→ **Piirang on mõõdukas**, sest see ei koorma käitajat enam, kui on vältimatult vajalik tagamaks ohutu dekomissioneerimise rahastamist kogu käitise elutsükli vältel.

## **Eelnõu § 70 – kohalik kasu**

### **1. Piirangu sobivus**

Sätte eesmärk on tagada, et omavalitsus, kelle territooriumile tuumakäitise rajamine, katsetamine ja käitamine avaldab pikaajalist ja intensiivset ruumilist ning sotsiaalmajanduslikku mõju, saaks hüvitise kujul toetust kohaliku arengu, teenuste või investeringute jaoks.

- Kohaliku kasu maksmise kohustus aitab tasakaalustada tuumakäitise võimalikke negatiivseid mõjusid kogukonnale ja tugevdab avaliku huvi ning eraõigusliku tegevuse vahelist õiglast tasakaalu.
- Hüvitis toetab kohaliku taristu, teenuste ja kogukonna arengut, mis võib olla vajalik seoses tuumakäitise kaasnevate lisakoormuste või muudatustega (nt liiklus, teenuste vajaduse kasv).

– Kohaliku kasu mehhanism suurendab ka sotsiaalset õiglust ja aktsepteeritavust piirkonnas, kus riiklikult olulise objekti asukohta tõttu langevad suuremad riskid ja mõjud lokaalsele kogukonnale.

→ **Piirang on sobiv**, sest aitab saavutada eesmärki tasakaalustada tuumakäitisega kaasnevaid mõjusid ning toetab kohaliku kogukonna heaolu ja õiglast kohtlemist.

## 2. Piirangu vajalikkus

Leebem meede ei tagaks sama tõhusalt kohaliku kogukonna ja riiklikult olulise infrastruktuuri vahelise tasakaalu loomist.

– Üldrahastuse või riigi vabatahtliku toetuse mudel ei anna piisavat kindlust ja stabiilsust kohaliku omavalitsuse ning kogukonna vajaduste katmiseks. Kohalikul tasandil jääks ebakindlaks, kas ja millal vahendeid saadakse.

– Planeeringu- või loamenetluses seatavad tingimused ei asenda rahalist kasu, sest need võivad katta üksnes konkreetseid tingimusi (nt teed, müra leevendusmeetmed), kuid mitte laiemat pikaajalist mõju kogukonnale.

– Leebem alternatiiv—kohaliku kasu sidumine üksnes tegevuse algfaasiga või ühekordse panusega—ei tagaks, et kohalik omavalitsus saab toetust kogu käitise elukaare jooksul, kuigi mõjud kestavad samavõrra kaua.

– Kohaliku kasu puudumine võib kaasa tuua sotsiaalse pinget, ebavõrdsuse ja regionaalse ebaõigluse, mis omakorda ohustab avalikku huvi ning tuumaenergia arenduse legitiimsust.

→ **Piirang on vajalik**, sest puudub vähem koormav meede, mis tagaks kohalikule omavalitsusele usaldusväärse ja prognoositava toetuse, arvestades tuumakäitisega kaasnevaid pikaajalisi mõjusid.

## 3. Piirangu mõõdukus

Kohaliku kasu maksmine riivab arendaja või käitaja majanduslikku vabadust (lisanduv rahaline kohustus), kuid riive on mõõdukas ning täielikult õigustatud.

– Eesmärk on avaliku huvi seisukohalt oluline: tagada kogukonna heaolu ja kompenseerida piirkonna pikaajalist koormust ning riski tajumist, mis tekib tuumakäitise läheduses elamise tõttu.

– Kohalik kasu ei ole karistus ega maksu laadne koormis, vaid tasakaalustav ja õiglane hüvitis kogukonnale, kes „võõrustab“ riiklikult olulise infrastruktuuri objekti.

– Kohustuse intensiivsust vähendab asjaolu, et maksevõime ja maksemäärad on seaduses ette nähtud läbipaistvalt ning neid saab seada arvesse võttes käitise tegutsemisvõimet.

– Kohalik kasu ei takista käitaja tegevust ega pane ebamõistlikku koormust käitise rajamise või käitamise jätkamise eeldustele.

– Avaliku huvi kaal on väga suur: kogukonna usalduse ja sotsiaalse sidususe alahindamine võib ohustada tuumaenergia arenduse edukust ja tuumaohutuse kultuuri.

→ **Piirang on mõõdukas**, sest kuigi see toob kaasa rahalise kohustuse, ei ületa see vältimatut ega kahjusta käitaja õigusi ebaproportsionaalselt ning on õigustatud kogukonna kaitse ja riikliku huvi kaaluga.